

Sygn. akt V ACa 533/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Irma Kul
Sędziowie:	SA Katarzyna Przybylska SA Maryla Domel-Jasińska (spr.)
Protokolant:	stażysta Anna Kowalewska

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2015 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa P. M. (1), P. M. (2), J. M.
i R. M.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 25 marca 2015 r. sygn. akt I C 407/14

I. zmienia zaskarżony wyrok:

- a) w punkcie 2 (drugim) w ten sposób, że oddala powództwo powoda R. M.;
- b) w punkcie 3 (trzecim) w ten sposób, że oddala powództwo (...) powoda P. M. (2);
- c) w punkcie 7 (siódmym) przez uchylenie zawartego w nim rozstrzygnięcia;
- d) w punkcie 10 (dziesiątym) w ten sposób, że nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w B. kwotę 6.000,40 (sześć tysięcy 40/100) złotych tytułem kosztów sądowych, od uiszczenia których powodowie zostali zwolnieni;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od powodów na rzecz pozwanego kwotę 2.508 (dwa tysiące pięćset osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

Uzasadnienie V ACa 533/15

Powodowie: J. M. i R. M. oraz ich (...) synowie P. M. (2) i P. M. (1) domagali się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego (...) S.A. w W. świadczeń wynikających z faktu śmierci E. B. – matki J. M., teściowej R. M. oraz babci P. i P. M. (1), która to śmierć nastąpiła na skutek wypadku drogowego.

Powódka J. M. żądała zasądzenia na swoją rzecz kwoty 130.885,69 zł, powód R. M. kwoty 30.000 zł, zaś (...) P. i P. M. (1) po 50.000 zł, z ustawowymi odsetkami od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu odpisu pozwu oraz zwrotu kosztów procesu.

Żądanie powódki J. M. obejmowało kwotę 130.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz 885,69 zł tytułem odszkodowania, obejmującego poniesione przez powódkę koszty utrzymania domu jej rodziców w W..

Kwoty dochodzone przez pozostałych powodów to zadośćuczynienie za krzywdę, mające swoje źródło w art. 446 § 4 k.c.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów zwrotu kosztów procesu. Uznając swoją odpowiedzialność co do zasady, wynikającą z faktu, iż sprawca wypadku, w którym uczestniczyła i poniosła śmierć E. B., był ubezpieczony u pozwanego, pozwany wskazał, że wypłacił powódce J. M. tytułem zadośćuczynienia kwotę 20.000 zł, biorąc pod uwagę jej ujemne przeżycia, związane z utratą osoby bliskiej, oraz kwotę 10.000 zł tytułem odszkodowania. W ocenie pozwanego żądanie zwrotu kosztów utrzymania domu rodziców powódki nie pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze zdarzeniem. Nie znajduje również uzasadnienia żądanie przez powódkę dalszej kwoty 130.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

W odniesieniu do (...) powodów pozwany wskazał, że mieli oni w dacie śmierci babci (...)i w domu rodzinnym zaspokajane były ich podstawowe potrzeby emocjonalne. Brak jest dowodów na to, że zdarzenie wpłynęło negatywnie na psychikę (...), zaś same obawy rodziców nie uzasadniają żądania zadośćuczynienia. W ocenie pozwanego powód R. M. nie należy do kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia w rozumieniu art. 446 § 4 k.c., gdyż nie wykazał on aby łączyła go z teściową więź emocjonalna silniejsza, niż ma to miejsce w sytuacjach typowych.

Nadto pozwany wywodził, że wysokości dochodzonych roszczeń należy uznać za wygórowane.

Wyrokiem z dnia 25 marca 2015r. Sąd Okręgowy w B. zasądził od pozwanego na rzecz: 1) powódki J. M. kwotę 80.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 czerwca 2014r. do dnia zapłaty oraz kwotę 733,60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; 2) powoda R. M. kwotę 20.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 czerwca 2014r. do dnia zapłaty oraz kwotę 779,22 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; 3) powoda P. M. (2) kwotę 40.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 czerwca 2014r. do dnia zapłaty; 4) powoda P. M. (1) kwotę 40.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 czerwca 2014r. do dnia zapłaty, oddalając dalej idące żądania powodów.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych i wnioskach.

(...)doszło do wypadku drogowego, na skutek którego pasażerka pojazdu uczestniczącego w tym wypadku, E. B., zmarła. Zginął również kierujący tym pojazdem, który był podejrzany o spowodowanie nieumyślnego naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

E. B. była matką J. M., która (...) pozostawała w związku małżeńskim z R. M. oraz babcią (...) P. i P. M. (1), synów J. i R. M..

Pismem z dnia 17 maja 2013r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 150.000 zł na rzecz J. M., kwot po 50.000 zł na rzecz P. i P. M. (1) oraz kwoty 20.000 zł na rzecz R. M., tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez powodów.

Jedynie powódce J. M. pozwany wypłacił tytułem zadośćuczynienia kwotę 20.000 zł.

Powodowie utrzymywali ze zmarłą bliską więź, choć z nią nie zamieszkiwali. Często ją odwiedzali, spędzali razem wszystkie uroczystości rodzinne i święta. Zmarła często opiekowała się swoimi wnukami, pomagając córce. Przed zdarzeniem pracowała i także finansowo starała się pomagać rodzinie powodów. Wspomagała córkę radami życiowymi i robiła wnukom prezenty. Ze zmarłą związany był także jej zięć – R. M., który razem z pozostałymi członkami rodziny odwiedzał teściową i brał udział w uroczystościach rodzinnych. Choć początkowo relacje powoda R. M. z teściową nie były najlepsze, to z czasem znacznie się poprawiły i nabrały przyjaznego charakteru. Zięć pomagał teściowej w życiu codziennym, m. in. zawoził ją do lekarza.

Po śmierci matki E. B. powódka J. M. stała się (...). Śmierć matki była dla niej doświadczeniem silnie stresującym, spowodowała cierpienie psychiczne, związane z zerwaniem bliskiej więzi, pogorszeniem jakości życia i zmianą planów życiowych (małżonkowie M. zamierzali wybudować dom w miejscu zamieszkania rodziców powódki).

(...)Obecnie u powódki bieglej (...) M. J. nie stwierdziła (...). Funkcjonowanie powódki w życiu codziennym i jej aktywność życiowa są obecnie prawidłowe.

Powód R. M. przeżył po śmierci teściowej żałobę pod (...). Stan psychiczny powoda mieścił się w granicach typowej żałoby. Śmierć teściowej była dla niego doświadczeniem stresującym, przeżywał negatywne uczucia smutku i żalu, których natężenie było największe przez okres kilku pierwszych miesięcy po zdarzeniu. Obecnie stan psychiczny powoda jest wyrównany, bez istotnych zaburzeń.

Powód P. M. (1) miał prawidłowe, bliskie relacje rodzinne ze zmarłą, lubił spędzać z nią czas, w jej obecności czuł się bezpiecznie, doświadczał z jej strony troski i akceptacji. Po jej śmierci przeżył okres żałoby (...). Stan psychiczny powoda mieścił się w granicach typowej reakcji żałoby. Przeżywał negatywne uczucia smutku, tęsknoty, niepokoju i żalu, jednak nie zakłóciło to w istotny sposób jego funkcjonowania w rodzinie i w grupie rówieśniczej. Obecnie stan psychiczny powoda jest wyrównany i nie wykazuje zaburzeń.

Powód P. M. (2) miał prawidłowe relacje rodzinne ze zmarłą, doświadczał z jej strony troski i akceptacji. Ze względu na wczesny wiek rozwojowy powoda tragiczna śmierć babci nie wpłynęła istotnie na jego rozwój i stan zdrowia, zaś stała obecność rodziców i prawidłowe wypełnianie przez nich ról rodzicielskich uchroniły go przed negatywnymi skutkami tragicznego wypadku i utraty bliskiej osoby. Powód rozwija się prawidłowo i nie sprawia trudności wychowawczych.

Ustalenia dotyczące stanu psychicznego i przeżyć powodów R., P. i P. M. (2) po śmierci E. B. Sąd Okręgowy poczynił w oparciu o opinię biegłej (...)T. B..

W ocenie Sądu Okręgowego żądania wszystkich powodów w znacznej części zasługiwały na uwzględnienie.

Sąd ten uznał, że przyznane przez pozwanego powódce J. M. przed wytoczeniem powództwa zadośćuczynienie w kwocie 20.000 zł, oparte na art. 446 § 4 k.c., stanowiące formę rekompensaty pieniężnej za doznaną krzywdę, wywołaną śmiercią osoby bliskiej, nie było „odpowiednie” co do wysokości, lecz było rażąco zaniżone. Postępowanie dowodowe, przeprowadzone w rozpoznawanej sprawie, wykazało, że u powódki wystąpiły daleko idące skutki negatywne, związane ze śmiercią matki, dotyczące nie tylko czynności życia codziennego, ale także sfery psychicznej, które wywołały konieczność podjęcia(...)W ocenie Sądu I instancji tragiczne zdarzenie, na które powódka zupełnie nie była przygotowana, wpłynęły na dalsze życie powódki i jej stan psychiczny. Z drugiej jednak strony Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że obecnie u powódki nie stwierdza się zaburzeń stanu psychicznego. Powódka funkcjonuje prawidłowo w życiu codziennym i nie wymaga dalszego leczenia. Z tych względów, według Sądu I instancji, łączna kwota 100.000 zł stanowi adekwatne zadośćuczynienie dla powódki i kompensuje jej krzywdę.

U (...) powoda P. M. (1) także doszło do (...)Dodatkowo z zeznań świadków i rodziców powoda wynikało, że uczestniczył on w pogrzebie babci, co także wywarło wpływ na jego odczucia. Powód ten miał (...)w chwili zdarzenia a zatem miał już ukształtowaną świadomość jego konsekwencji. Za nieuprawnione jednak uznał Sąd Okręgowy twierdzenia rodziców

powoda o możliwym negatywnym wpływie zdarzenia na dalsze życie (...) P. M. (1), w tym w sferze wychowawczej i ewentualnych problemów w nauce, gdyż co do tego rodzaju wniosków brak było uzasadnionych podstaw, co potwierdziła w swojej opinii biegła (...).

Powód P. M. (2) miał w chwili śmierci(...)i z racji wczesnego wieku rozwojowego oraz ochrony rodzicielskiej, tragiczne zdarzenie nie wpłynęło istotnie na jego rozwój i stan zdrowia. Sąd I instancji uznał jednak, że okoliczności powyższe nie stanowiły podstawy do uznania, że (...) P. M. (2) nie powinno przysługiwać żadne zadośćuczynienie. Sąd nie rozróżnił też sytuacji obu wnuków w aspekcie samej kwoty zadośćuczynienia, gdyż nie znalazł logicznych i uzasadnionych podstaw aby ją różnicować. Niewątpliwie bowiem także młodszy wnuk miał bardzo ciepłe relacje z babcią, czuł się z nią bezpiecznie, a obecnie także ją wspomina i odczuwa brak więzi z nią. Zerwanie ciepłych relacji z babcią w takim samym stopniu dotyczyło obu wnuków, bowiem żaden z nich nie był inaczej traktowany przez zmarłą. Nadto młodszy wnuk nie miał możliwości cieszyć się babcią przez dłuższy czas, co stanowi jego krzywdę, którą obecnie uwidacznia przez wspomnienia i tęsknotę. Stąd też w ocenie Sądu I instancji kwoty po 40.000 zł na rzecz każdego z (...) powodów stanowią odpowiednie zadośćuczynienie za ich podobną krzywdę, choć odczuwaną w różnym czasie.

W odniesieniu do powoda R. M. Sąd okręgowy wskazał, wbrew zarzutowi pozwanego, że nie należy on do osób uprawnionych do przyznania zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c., że na gruncie powołanego przepisu pojęcie „najbliższego członka rodziny zmarłego” nie musi być tożsame z istnieniem faktycznego pokrewieństwa bądź stosunku powinowactwa pomiędzy osobą zmarłą a powodem. O tym, kto jest najbliższym członkiem rodziny decyduje faktyczny układ stosunków pomiędzy określonymi osobami, a nie formalna kolejność pokrewieństwa, czy powinowactwa, wynikająca z przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Powód R. M., jako zięć zmarłej, był co do zasady bliskim członkiem jej rodziny, uczestniczył w życiu zmarłej oraz okazywał jej pomoc i wsparcie. Bliskość między zmarłą i powodem powstała i wyraziła się także w tym, że jak zeznał powód, musiał on swoim zachowaniem przekonać ją do swojej osoby, co też się stało. W przypadku powoda R. M. Sąd Okręgowy uznał za adekwatną kwotę zadośćuczynienia w wysokości 20.000 zł.

W konsekwencji Sąd I instancji na podstawie art. 446 § 4 k.c. zasądził tytułem zadośćuczynienia od pozwanego na rzecz powódki J. M. kwotę 80.000 zł, uwzględniając wypłaconą jej wcześniej z tego tytułu kwotę 20.000 zł, na rzecz (...) powodów P. i P. M. (2) kwotę po 40.000 na rzecz każdego z nich oraz na rzecz powoda R. M. kwotę 20.000 zł, z żądanymi ustawowymi odsetkami od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu. W pozostałym zakresie żądanie dotyczące zadośćuczynienia, jako wygórowane, podlegało oddaleniu. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki J. M. kwoty 885,69 zł tytułem zwrotu kosztów utrzymania domu rodziców. Na podstawie art. 446 k.c. Sąd może zasądzić tytułem naprawienia szkody poniesione koszty leczenia i pogrzebu, ewentualnie także przyznać stosowne odszkodowanie za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej powodów. W dyspozycji powołanego przepisu nie mieści się zgłoszone roszczenie związane z kosztami utrzymania domu zmarłych rodziców powódki, co skutkowało oddaleniem powództwa o zapłatę kwoty 885,69 zł.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., przez stosunkowe ich rozdzielenie między stronami, z uwzględnieniem, że roszczenie powódki J. M. okazało się usprawiedliwione w 60%, roszczenia (...) powodów uwzględniono w 80%, zaś roszczenie powoda R. M. w 66%.

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany, kierując ją przeciwko zasądzeniu od niego na rzecz powódki J. M. kwoty powyżej 40.000 zł oraz przeciwko całości zasądzonych kwot na rzecz pozostałych powodów.

Skarżący zarzucił:

1) naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie art. 446 § 4 k.c. i w konsekwencji przyjęcie, że:

a. zasądzona od pozwanego na rzecz powódki J. M. kwota 80.000 zł, wraz z wypłaconą już przez pozwanego kwotą 20.000 zł, stanowi adekwatne zadośćuczynienie dla powódki i kompensuje jej krzywdę związaną ze śmiercią matki;

b. powód R. M. oraz (...) powodowie P. M. (2) i P. M. (1) doznali krzywdy w następstwie śmierci teściowej i babci i że należy im się w związku z tym zadośćuczynienie w kwotach odpowiednio: 20.000 zł, 40.000 zł i 40.000 zł;

2) naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i braku wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, co doprowadziło do zasądzenia na rzecz powódki J. M. zawyżonej kwoty zadośćuczynienia oraz do bezpodstawnego przyjęcia, że powód R. M. oraz (...) powodowie P. M. (2) i P. M. (1) doznali krzywdy wymagającej rekompensaty w drodze przyznania im zadośćuczynień oraz przyjęcie zawyżonych kwot zadośćuczynień dla każdego z powodów.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez obniżenie wysokości zasądzanego na rzecz powódki J. M. zadośćuczynienia do kwoty 40.000 zł i oddalenie jej żądania w pozostałej części, a także przez oddalenie w całości żądań powodów R. M., P. M. (1) i P. M. (2) oraz stosowną zmianę rozstrzygnięć o kosztach procesu, ewentualnie wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Według pozwanego zasądzone na rzecz powódki zadośćuczynienie jest rażąco wygórowane, gdyż (...)powódki nie jest obecnie kontynuowane i w aktualnym stanie zdrowia powódki nie stwierdza się zaburzeń emocjonalnych ani zaburzeń zdrowia psychicznego. Przeżyta trauma nie wpływa negatywnie na realizowanie się powódki w rolach społecznych. W ocenie skarżącego kwota 40.000 zł, łącznie z wypłaconą przez pozwanego przed wytoczeniem sporu kwotą 20.000 zł, w wystarczającym stopniu rekompensowały krzywdę powódki, wynikającą ze zgonu matki.

Rozstrzygnięcia Sądu I instancji, dotyczące pozostałych powodów, powinny ulec zmianie poprzez oddalenie w całości ich żądań. Powodowie R. M., P. M. (1) i P. M. (2) nie wykazali, według pozwanego, aby śmierć E. B. wywołała u nich szczególne cierpienia. Nie kwestionując tego, że powoda R. M. łączyły z teściową prawidłowe i przyjazne relacje rodzinne, to po jej śmierci wystąpiły u powoda typowe reakcje żałoby, zaś obecnie stan psychiczny powoda jest wyrównany i nie wykazuje zaburzeń. Powód nie zamieszkiwał wspólnie z teściową i prowadził samodzielnie gospodarstwo domowe i przede wszystkim najbliższa rodzina (żona, dzieci) stanowiła dla powoda centrum spraw życiowych. Wiąż łącząca go ze zmarłą była innej natury aniżeli więź z matką, zaś zerwanie tej więzi nie uzasadnia, zdaniem skarżącego, żądania zadośćuczynienia.

(...) powodowie P. M. (2) i P. M. (1) mieli w chwili śmierci E. B. odpowiednio(...) Obaj zamieszkiwali i zamieszkują z rodzicami, a z babcią spotykali się przy okazji rodzinnych odwiedzi. Sam fakt, iż (...) powodowie zostali pozbawieni korzystania z towarzystwa babci, nie uzasadnia przyznania im zadośćuczynień. Młodszy z powodów, P. M. (2), z oczywistych względów nie rozumiał tego co się stało i z powodu wczesnego wieku rozwojowego nie mógł mieć poczucia krzywdy. Śmierć babci nie zakłóciła w istotny sposób funkcjonowania starszego z powodów, P. M. (1). Obaj (...) pozostają pod opieką rodziców, którzy w pierwszej kolejności zaspokajają ich podstawowe potrzeby. Powodowie rozwijają się prawidłowo i nie sprawiają trudności wychowawczych. W ocenie pozwanego brak jest dowodów na to, że w ich przypadku śmierć babci wiązała się z cierpieniami zasługującymi na rekompensatę w postaci zadośćuczynień. W konsekwencji skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez obniżenie wysokości zasądzanego od pozwanego na rzecz powódki J. M. zadośćuczynienia do kwoty 40.000 zł i oddalenie jej żądania w pozostałym zakresie, oddalenie w całości roszczeń powodów R. M., P. M. (1) i P. M. (2) oraz stosowne do wyniku sporu rozstrzygnięcie o kosztach procesu, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Powodowie w odpowiedzi na apelację wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie na ich rzecz od pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja pozwanego zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Celem przyznania zadośćuczynienia, o którym stanowi art. 446 § 4 k.c., członkowi najbliższej rodziny zmarłego wskutek czynu niedozwolonego, jest kompensacja doznanej przez niego krzywdy, w tym złagodzenie cierpienia wywołanego śmiercią osoby najbliższej i pomoc w dostosowaniu się do nowej sytuacji życiowej, zmienionej przez to zdarzenie. Zadośćuczynienie ma zatem łagodzić cierpienia spowodowane przedwczesną utratą członka rodziny, skutkującą naruszeniem chronionej prawem więzi rodzinnej i prawa do życia w rodzinie, jako dobra osobistego. Krzywdę doznaną w wyniku śmierci osoby bliskiej bardzo trudno ocenić i wyrazić w formie pieniężnej. Każdy rozważany przypadek winien być traktowany indywidualnie, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, przy czym ocena ta powinna opierać się na kryteriach obiektywnych, a nie na wyłącznie subiektywnych odczuciach pokrzywdzonego.

W wyroku z dnia 3 czerwca 2011r. III CSK 279/10 Sąd Najwyższy podkreślił ponadto, że wprowadzenie do przepisu klauzuli „odpowiedniej sumy” pozostawia sądowi orzekającemu margines uznaniowości co do wysokości zasądzonej kwoty. Jest on dodatkowo wzmocniony fakultatywnym („może”) charakterem tego przyznania, co wskazuje na zasadność roszczenia o należne zadośćuczynienie dopiero po przekroczeniu pewnego poziomu krzywdy wskutek śmierci osoby bliskiej. Swoboda ta, zwana prawem sędziowskim, nie oznacza jednak dowolności, gdyż przyznanie odpowiedniej sumy tytułem kompensacji krzywdy, jak i jej odmowa, muszą być osadzone w stanie faktycznym sprawy.

W literaturze i orzecznictwie wskazuje się, że na rozmiar krzywdy podlegającej naprawieniu przez zadośćuczynienie, o którym mowa w art. 446 § 4 k.c., mają wpływ przede wszystkim: wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rola w rodzinie pełniona przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał odnaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolność do jej zaakceptowania, wiek zarówno zmarłego, jak i pokrzywdzonego (patrz: wyroki Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2011r. III CSK 279/10, niepubl., z 20 grudnia 2012r. IV CSK 192/12, niepubl., z 10 maja 2012r. IV CSK 416/11, niepubl.).

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria uznać należało, że Sąd Okręgowy należycie ocenił rozmiar krzywdy powódki J. M., wywołany śmiercią jej matki E. B. i trafnie przyjął, że odpowiednim zadośćuczynieniem pieniężnym w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. za tę krzywdę jest łączna kwota 100.000 zł. Wiąż córki z matką w normalnie funkcjonującej rodzinie, niezależnie od wieku tych osób i etapów ich życia, ma zawsze charakter szczególny, zaś jej zerwanie powoduje ból i krzywdę. Z materiału dowodowego rozpoznawanej sprawy wynikało, że dla powódki tragiczna i nagła śmierć matki była doświadczeniem silnie stresującym i wywołała u niej zaburzenia adaptacyjne typu (...). Powódka została pozbawiona wsparcia i pomocy matki, niezależnie od tego, że posiadała już własną rodzinę. Nie można zgodzić się ze skarżącym, że zasądzone na rzecz powódki zadośćuczynienie jest rażąco wygórowane, a to z tego powodu, iż (...)

Wysokość zadośćuczynienia zależy od rozpatrywanych indywidualnie kryteriów, o których była mowa powyżej, a nie od trwałości następstw psychicznych wywołanych u pokrzywdzonego przez śmierć osoby bliskiej.

Uwzględniając już wypłaconą powódce przez skarżącego kwotę 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia, dalej idące roszczenie powódki było uzasadnione do kwoty 80.000 zł, zasądzonej na jej rzecz przez Sąd Okręgowy.

Nie były także zasadne zarzuty skarżącego wskazujące na brak podstaw do zasądzenia na podstawie art. 446 § 4 k.c. zadośćuczynienia na rzecz (...) powoda P. M. (1). Powód ten miał w dacie śmierci(...), często przebywał u swojej babci, był z nią zżyty, doświadczał z jej strony troski i opieki, którą był w stanie docenić, ze względu na swój wiek. Materiał dowodowy sprawy potwierdził serdeczne i bliskie relacje powoda ze zmarłą a także silną traumę, jaką przeżył on po jej śmierci. Zgodzić zatem należało się z Sądem Okręgowym, że krzywdę doznaną przez powoda rekompensuje kwota zadośćuczynienia w wysokości 40.000 zł.

Zasadne natomiast okazały się zarzuty skarżącego, skierowane do rozstrzygnięć Sądu Okręgowego, zasądzających zadośćuczynienia na rzecz powodów R. M. i P. M. (2).

Powód R. M. był zięciem zmarłej E. B.. Odwiedzał ją wraz ze swoją rodziną, spędzał z nią święta i uroczystości rodzinne, pomagał jej, czasami zawoził do lekarza. Po śmierci teściowej stan psychiczny powoda mieścił się w granicach typowej żałoby. Przeżycia psychiczne powoda po śmierci teściowej nie wykraczały powyżej typowego poziomu, jak również nie można twierdzić, że relacje tych osób były szczególnie bliskie i wyjątkowe tak, aby uzasadniały zasądzenie na rzecz powoda zadośćuczynienia w oparciu o art. 446 § 4 k.c., zwłaszcza gdy zważy się, że o zasadności roszczenia o należne zadośćuczynienie można mówić dopiero po przekroczeniu pewnego poziomu krzywdy doznanej wskutek śmierci osoby bliskiej. Przekroczenia poziomu krzywdy w odniesieniu do powoda R. M. w rozpoznawanej sprawie nie wykazano. Powód utrzymywał ze zmarłą relacje poprawne, w ramach których świadczył jej pomoc, jednak brak jest podstaw do stawiania tezy o szczególnej zażyłości i szczególnej więzi między nim i teściową, która skutkowałaby ujemnymi przeżyciami po jego stronie, w związku ze śmiercią E. B., uzasadniającymi zasądzenie zadośćuczynienia.

Trafnie także zarzucił skarżący, że nie znajdowało podstaw zasądzenie zadośćuczynienia na rzecz (...) powoda P. M. (1). (...) miał w dniu śmierci E. B.(...), a zatem z uwagi na jego wiek nie sposób twierdzić i istnieniu po jego stronie świadomości istnienia więzi rodzinnej ze zmarłą. Nie kwestionując faktów i okoliczności, że zmarła troszczyła się o swojego wnuka po jego urodzeniu i pomagała jego rodzicom w opiece nad nim, nie można jednak zrównywać pozycji tego powoda z pozycją jego brata P. M. (1). Szczególna więź rodzinna pomiędzy powodem P. M. (2) i jego babcią nie zdążyła się jeszcze zawiązać na tyle, aby uznać jej zerwanie za podstawę do przyznania temu powodowi zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c. Śmierć E. B. nie wywołała u P. M. (2), z racji jego wieku, ani wstrząsu psychicznego, ani cierpień moralnych, ani wreszcie uczucia pustki i osamotnienia. Inaczej bez wątpienia jego sytuację należałoby ocenić, gdyby stracił on jednego ze swoich rodziców. Utrata babci, przy uwzględnieniu, że nie mieszkała ona wspólnie z powodem i jego rodzicami, nie stanowiła dla niego krzywdy na takim poziomie, który uzasadniałby zasądzenie odpowiedniej sumy zadośćuczynienia. Wspominanie babci przez P. M. (2) nie wynika z jego osobistych doznań, pozostałych w pamięci, lecz z działań jego rodziców, skądinąd pozytywnych, które skutkują tym, że powód wie kim była dla niego osoba zmarłej. Zgodzić należy się ze skarżącym, że poczucie bezpieczeństwa i troski o jego dobro zapewniają powodowi przede wszystkim jego rodzice.

W związku z powyższym Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok w punktach 2 i 3 przez oddalenie powództwa powodów R. M. i P. M. (2), w punkcie 7 przez uchylenie zawartego w nim rozstrzygnięcia oraz w punkcie 10 przez nakazanie pobrania od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w B. kwoty 6.000,40 zł tytułem kosztów sądowych, od uiszczenia których powodowie zostali zwolnieni.

W pozostałym zakresie apelacja pozwanego, jako niezasadna, podlegała oddaleniu, na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 100 k.p.c. przez stosunkowe ich rozdzielanie między stronami, z uwzględnieniem okoliczności, że pozwany wygrał sprawę w postępowaniu apelacyjnym w 43%, zaś przegrał w 57%.